

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2013 m. spalio 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Gražinos Davidonienės, Virgilijaus Grabinsko, Sigito Gurevičiaus, Rimvydo Norkaus, Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Janinos Stripeikienės ir Dalios Vasarienės,

rašytinio proceso tvarka teismo posėdyje išnagrino civilinę bylą pagal **pareiškėjo OAO „Gazprom“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo OAO „Gazprom“ prašymą, suinteresuotas asmuo – Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Instituto 2012 m. liepos 31 d. sprendimą.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

Byloje kilo ginčas dėl užsienio arbitražo priimto sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Ieškovas Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, Vilniaus apygardos teisme 2011 m. kovo 25 d. pareiškė ieškinį (civilinė byla Nr. 2-5031-302/2011) atsakovams AB „Lietuvos dujos“, V. G., K. S., V. V. dėl juridinio asmens veiklos tyrimo.

OAO „Gazprom“ Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Institutui (toliau tekste – Arbitražo institutas) 2011 m. rugpjūčio 29 d. įteikė ieškinį prieš Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją, veikiančią Lietuvos Respublikos vardu. OAO „Gazprom“ teigimu, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, veikiančios Lietuvos Respublikos vardu, kreipimasis su ieškiniu į Vilniaus apygardos teismą pažeidžia AB „Lietuvos dujos“ akcininkų sudarytos 2004 m. kovo 24 d. sutarties 7.14 punktą, kuriame įtvirtinta arbitražinė išlyga, kad bet kokie su akcininkų sutartimi ar jos pažeidimu, galiojimu, įsigaliojimu ar nutraukimu susiję ginčai, nesutarimai ar prieštaravimai galutinai sprendžiami arbitraže pagal Stokholmo prekybos rūmų Arbitražo instituto taisykles. OAO „Gazprom“ ieškiniu prašė Arbitražo instituto nurodyti Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, veikiančiai Lietuvos Respublikos vardu, nutraukti Vilniaus apygardos teisme pradėtą bylos svarstymą, atlyginti OAO „Gazprom“ nuostolius, patirtus dėl ginčo pateikimo svarstyti Lietuvos teismui, ir arbitražo išlaidas.

Arbitražo institutas 2012 m. liepos 31 d. sprendimu konstatavo, kad atsakovo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, veikiančios Lietuvos Respublikos vardu, inicijuotas teisminis ieškinio nagrinėjimas Lietuvos teisme iš dalies pažeidė 2004 m. kovo 24 d. akcininkų sutarties arbitražo susitarimą; nurodė atsakovui atsisakyti kai kurių 2011 m. gruodžio 9 d. patikslinto ieškinio reikalavimų (t. y. įpareigoti AB „Lietuvos dujos“ pradėti sąžiningas derybas su OAO „Gazprom“ dėl sąžiningos ir teisingos gamtinių dujų įsigijimo kainos, gamtinių dujų teikimo tranzito paslaugos teikimo sąlygų bei šias suderėtas sąlygas pateikti tvirtinti AB „Lietuvos dujos“ valdybai) bei apriboti savo reikalavimą, nurodytą patikslinto ieškinio 1.6 punkte (t. y. taikyti kitas Lietuvos Respublikos CK 2.131 straipsnio 1 dalyje nurodytas poveikio priemones), priemonėmis, kurios nepažeistų akcininkų 2004 m. kovo 24 d. sutartyje nustatytų teisių ir pareigų ir kurių atsakovas negalėtų reikalauti arbitražo teisme, sušauktame pagal akcininkų sutarties arbitražinę išlygą.

Pareiškėjas OAO „Gazprom“ kreipėsi į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Instituto 2012 m. liepos 31 d. sprendimą, pagal jį išduoti vykdomąjį raštą.

II. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties esmė

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2012 m. gruodžio 17 d. nutartimi netenkino pareiškėjo OAO „Gazprom“ prašymo pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Instituto 2012 m. liepos 31 d. sprendimą.

Kolegija padarė išvadą, kad Arbitražo institutas neturėjo imtis spręsti klausimo, kuris jau buvo iškeltas ir nagrinėjamas Vilniaus apygardos teisme (Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2012 m. rugsėjo 3 d. nutartimi (civilinė byla Nr. 2-2884-302/2012), atmetė atsakovų prašymus bylą sustabdyti bei ieškinį palikti nenagrinėtą, motyvuodama tuo, kad ginčas dėl juridinio asmens veiklos tyrimo nepriskiriamas arbitražo kompetencijai), o sprenddamas šį klausimą Arbitražo institutas nesilaikė Niujorko konvencijos V straipsnio a punkto nuostatos ir tai yra pagrindas atsisakyti pripažinti sprendimą.

Kolegija pažymėjo, kad Arbitražo institutas prašomu pripažinti sprendimu nurodė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, atstovaujančiai Lietuvos valstybei, atsisakyti kai kurių reikalavimų, išdėstytų Vilniaus apygardos teisme pareikštame ieškinyje, tuo pagrindu, kad dėl jų kilęs ginčas pagal galiojančią ginčo šalių sudarytą arbitražinę išlygą turi būti sprendžiamas arbitraže. Kolegijos vertinimu, taip Arbitražo institutas nusprendė ne tik dėl savo kompetencijos nagrinėti (atsisakyti nagrinėti) konkretų ginčą arbitraže, bet ir dėl vienos iš šalių teisės kreiptis į kitos valstybės nacionalinį teismą teisminės gynybos apribojimo (CPK 5 straipsnis). Vadinasi, prašomu pripažinti sprendimu Arbitražo institutas ne tik apribojo ieškovo Lietuvos valstybės teismumą Lietuvos Respublikos teisme nagrinėjamoje byloje (nes arbitražinis susitarimas nereiškia absoliutaus draudimo kreiptis į bendrosios kompetencijos teismą ar kelti ginčą dėl susitarimo ribų), bet ir paneigė nacionalinio teismo kompetenciją spręsti dėl savo kompetencijos. Toks arbitražo sprendimas nesuderinamas nei su Niujorko konvencijos nuostatomis, nei su teismų nepriklausomumo principu (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalis, CPK 21 straipsnis). Kolegija nurodė, kad sąvoka „viešoji tvarka“ tarptautinio arbitražo doktrinoje ir praktikoje aiškinama kaip tarptautinė viešoji tvarka, apimanti fundamentalius sąžiningo proceso principus, taip pat imperatyviasias materialiosios teisės normas, įtvirtinančias pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. lapkričio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. V. II v. K. C. firma „Schwarz“*, bylos Nr. 3K-3-612/2004; 2006 m. kovo 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *pagal pareiškėjo Kipre registruotos įmonės Duke Investment limited pareiškimą*, bylos Nr. 3K-7-179/2006), tarptautinėje praktikoje pripažįstama, jog viešosios tvarkos tikslas – apsaugoti pagrindinius, gyvybiškai svarbius valstybės, visuomenės interesus, t. y. viešosios tvarkos sąvoka apima pagrindinius principus, kuriais grindžiama valstybės teisinė sistema, valstybės ir

visuomenės funkcionavimas. Kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju užsienio arbitražo sprendimo pripažinimas reikštų, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje taptų privalomai vykdytinas užsienio arbitražo teismo sprendimas, įpareigojantis nacionalinį teismą priimti konkretaus pobūdžio procesinį sprendimą konkrečioje byloje, tai būtų tiesiogiai susiję su įtaka dalyvaujančių juridinių asmenų teisnumui ir nacionalinio teismo kompetencijos ribojimu. Taip būtų pažeistas ne tik asmens teisės į jo bylos išnagrinėjimą objektyvaus, nešališko ir teisingo teismo principas, bet ir suvaržomas valstybės suverenitetas, tai prieštarautų Lietuvos Respublikos, taip pat tarptautinei viešajai tvarkai. Kadangi prašomas pripažinti Arbitražo instituto sprendimas prieštarauja Lietuvos Respublikos, kaip pripažįstančios valstybės, viešajai tvarkai, tai jį pripažinti atsisakytina ir Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkte nustatytu pagrindu.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

Kasaciniu skundu pareiškėjas OAO „Gazprom“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 17 d. nutartį ir priimti naują nutartį, patenkinant jo prašymą pripažinti ir leisti vykdyti užsienio arbitražo sprendimą, o jeigu būtų nuspręsta nepriimti nutarties dėl pareiškėjo prašymo patenkinimo, tokiu atveju prašoma perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui.

Atsiliepimu į kasacinį skundą suinteresuotas asmuo Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 17 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime į kasacinį skundą, be kita ko, nurodoma, kad Lietuvos Respublikoje negali būti pripažinti ir įvykdyti ne tik arbitražo, bet ir užsienio teismų įpareigojimai, draudžiantys šaliam pradėti ar tęsti procesą kitos valstybės teisme (toliau – draudimas nagrinėti ginčą teisme). Pagal savo esmę arbitražo sprendimu nustatytas draudimas nagrinėti ginčą teisme. Draudimo nagrinėti ginčą teisme teisėtumas keletą kartų buvo nagrinėtas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (toliau – ESTT) (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2004 m. balandžio 27 d. sprendimas, priimtas *Turner* byloje Nr. C-159/2002; 2009 m. vasario 10 d. sprendimas, priimtas *West Tankers* byloje Nr. C-185/2007). *West Tankers* byloje ESTT konstatavo, kad valstybės narės teismo nustatytas įpareigojimas, kuriuo asmeniui draudžiama pradėti arba tęsti procesą kitos valstybės narės teisme remiantis tuo, kad toks procesas pažeidžia arbitražinį susitarimą, prieštarauja Europos Sąjungos Tarybos 2000 m. gruodžio 22 d. reglamentui (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo. ESTT motyvavo, kad pagal bendrąjį principą kiekvienas teismas, kuriam pateiktas ginčas, pagal jam taikytinas taisykles pats nustato, ar jis kompetentingas jį spręsti; be to, tai kenkia valstybių narių pasitikėjimui viena kitos teisinėmis sistemomis ir teismais. ESTT neleidžia valstybės narės teismui drausti nagrinėti ginčą kitos valstybės narės teisme, analogiškos taisyklės turėtų būti taikomos ir arbitražo sprendimui. Priešingu atveju būtų įtvirtinta arbitražo viršenybė prieš teismą, taip būtų pažeista teisingumo pusiausvyra tarp šių dviejų ginčų sprendimo mechanizmų. Be to, ši ESTT praktika yra svarbi apibrėžiant tarptautinės viešosios tvarkos turinį Europos Sąjungoje ir Lietuvos Respublikoje. Konstitucinės ir fundamentalių civilinio proceso teisės principų pažeidimai reiškia ir tarptautinės viešosios tvarkos pažeidimą Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkto taikymo prasme. Dėl to Lietuvos apeliacinis teismas teisingai nutartyje nurodė, kad arbitražo sprendimas pažeidžia tiek šalies procesinį veiksnumą, tiek teisės kreiptis į teismą ir teismų nepriklausomumo principus. Arbitražo sprendimas pažeidžia ir procesinę viešąją tvarką, kaip ji suprantama Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkte.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija sprendžia, kad būtina kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį priėmimo.

Įvadas

Ieškovas Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Vilniaus apygardos teisme 2011 m. kovo 25 d. pareiškė ieškinį atsakovams AB „Lietuvos dujos“, V. G., K. S., V. V.. Ieškovė prašė pradėti AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimą, taip pat pareiškė kitus reikalavimus, kurie bus aptariami toliau.

Pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą santykiai dėl juridinio asmens veiklos tyrimo patenka į šio kodekso reglamentavimo sritį, yra civiliniai, jiems reglamentuoti tiesiogiai skirtos šio kodekso Antrosios knygos II dalies X skyriaus „Juridinio asmens veiklos tyrimas normos (2.124–2.131 straipsniai)¹. Teismas ieškinį dėl juridinio asmens veiklos tyrimo nagrinėja iškeltoje civilinėje byloje CPK nustatyta tvarka.

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Briuselis I reglamentas) 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jis taikomas civilinėms ir komercinėms byloms. Apskritai ginčai tarp privačių asmenų patenka į Briuselis I reglamento taikymo sritį, nebent būtų aiškiai nurodyta, kad šis reglamentas jiems yra netaikomas. ESTT praktikoje nėra pasisakyta dėl juridinio asmens veiklos tyrimo bylų priskyrimo civilinių arba komercinių bylų kategorijoms.

Nacionaliniame teisme nagrinėjama civilinė byla dėl AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimo yra susijusi daugiau kaip su viena valstybe nare, todėl priimtą sprendimą gali tekti pripažinti ir leisti vykdyti Europos Sąjungos valstybėse narėse pagal Briuselis I reglamentą. Juridinio asmens AB „Lietuvos dujos“ viena pagrindinių akcininkių yra Vokietijos įmonė „E.ON Ruhrgas Energy Beteiligungs AG“, turinti 38,91 procento AB „Lietuvos dujų“ akcijų. Taigi, įvertinus šią aplinkybę, teisėjų kolegija sprendžia, kad nagrinėjamos bylos kontekste svarbu išsiaiškinti klausimus, susijusius su Briuselis I reglamento taikymu tam, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kaip nacionalinis teismas, priimdamas sprendimą nagrinėjamoje byloje, nepažeistų savo pareigos užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą.

Įvertinusi, kad teisme nagrinėjama civilinė byla dėl AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimo, teisėjų kolegijos vertinimu, yra civilinė byla Briuselis I reglamento prasme, šioje byloje prašomas pripažinti arbitražo teismo sprendimas yra susijęs su juridinio asmens veiklos tyrimo byla ir kadangi yra pagrįstas pagrindas manyti, jog gali kilti poreikis teismo priimtą sprendimą juridinio asmens veiklos tyrimo byloje pripažinti pagal Briuselis I reglamentą, teisėjų kolegija konstatuoja, kad sprendimui priimti nagrinėjamoje byloje reikalingas ESTT prejudicinis sprendimas.

Be reikalavimo pradėti AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimą, ieškovas Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, 2011 m. kovo 25 d. ieškiniu taip pat prašė teismo, nustačius, kad AB „Lietuvos dujos“ ir (ar) jos valdymo organų narių V. G., K. S. ir (ar) V. V. veikla yra netinkama, pašalinti nurodytus asmenis iš bendrovės valdymo organų narių, užtikrinti laikiną įmonės valdymą ir įpareigoti AB „Lietuvos dujos“ atlikti tam tikrus veiksmus (pradėti derybas su OAO „Gazprom“ dėl sąžiningos ir teisingos gamtinių dujų įsigijimo kainos nustatymo, derybas vesti sąžiningai, siekiant geriausių tiekimo sąlygų ir mažiausios tiekimo kainos bei aukščiausios tranzito paslaugų kainos, skelbti bendrovės metiniame pranešime informaciją apie gamtinių dujų tranzito veiklą, kiekvienais metais tvirtinti bendrovės valdybos sprendimu gamtinių dujų įsigijimo ir tranzito paslaugos teikimo sąlygas, kt.). 2011 m. gruodžio 9 d. patikslintu ieškiniu ieškovas prašė teismo pradėti AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimą ir, nustačius, kad AB „Lietuvos dujos“ ir (ar) jos valdymo organų narių V. G., K. S. ir (ar) V. V. veikla yra netinkama, įpareigoti AB „Lietuvos dujos“ atlikti tam tikrus veiksmus (pradėti derybas su OAO „Gazprom“ dėl

¹ Pavyzdžiui, A. Tikniūtė, „The nature of investigation proceedings of legal entity under the Civil Code of Lithuania“

sąžiningos ir teisingos gamtinių dujų įsigijimo kainos nustatymo, derybas vesti sąžiningai, siekiant geriausių tiekimo sąlygų ir mažiausios tiekimo kainos bei aukščiausios tranzito paslaugų kainos, skelbti bendrovės metiniame pranešime informaciją apie gamtinių dujų tranzito veiklą, kiekvienais metais tvirtinti bendrovės valdybos sprendimu gamtinių dujų įsigijimo ir tranzito paslaugos teikimo sąlygas, kt.), taikyti kitas CK 2.131 straipsnio 1 dalyje nurodytas poveikio priemones, kurios leistų užtikrinti tinkamą AB „Lietuvos dujos“ ir jos valdymo organų (valdybos bei vadovo) veiklą.

Praėjus daugiau kaip 5 mėnesiams po to, kai ieškovas Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, kreipėsi į teismą su ieškiniu dėl AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimo, OAO „Gazprom“, kuri nėra proceso šalis pirmiau nurodytoje teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje, kreipėsi į Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Institutą. OAO „Gazprom“ 2011 m. rugpjūčio 29 d. įteikė ieškinį Arbitražo institute prieš Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją, veikiančią Lietuvos Respublikos vardu. Ieškinyje nurodyta, kad svarbiausi AB „Lietuvos dujos“ akcininkai yra bendrovė „E.ON Ruhrgas Energy Beteiligungs AG“, OAO „Gazprom“ ir Lietuvos valstybė (pagrindiniai AB „Lietuvos dujos“ akcininkai yra šie: Lietuvos Respublika – 17,70 proc., OAO „Gazprom“ – 37,1 proc., E.ON Ruhrgas International GmbH – 38,91 proc.; OAO „Gazprom“ yra vienintelis gamtinių dujų tiekėjas bendrovei). OAO „Gazprom“ ieškinyje, pateiktame Arbitražo institutui, nurodė, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, veikiančios Lietuvos Respublikos vardu, kreipimasis su ieškiniu į Vilniaus apygardos teismą pažeidžia išvardytų AB „Lietuvos dujos“ akcininkų 2004 m. kovo 24 d. sudarytos sutarties 7.14 punktą, kuriuo „bet kokie su šia sutartimi ar jos pažeidimu, galiojimu, įsigaliojimu ar nutraukimu susiję ginčai, nesutarimai ar prieštaravimai galutinai sprendžiami arbitraže pagal Stokholmo prekybos rūmų Arbitražo instituto taisykles, Arbitražo vieta yra Stokholmas, Švedija, arbitrų skaičius – trys (visus skiria Arbitražo institutas), arbitražo kalba – anglų kalba“. Remdamasis šiuo arbitražiniu susitarimu OAO „Gazprom“ ieškiniu prašė Arbitražo instituto nurodyti Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, veikiančiai Lietuvos Respublikos vardu, nutraukti Vilniaus apygardos teisme pradėtą bylos svarstymą, atlyginti OAO „Gazprom“ nuostolius, patirtus dėl ginčo pateikimo svarstyti Lietuvos teismui, ir arbitražo išlaidas.

Arbitražo institutas 2012 m. liepos 31 d. sprendimu: konstatavo, kad atsakovo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, veikiančios Lietuvos Respublikos vardu, inicijuotas teisminis ieškinio nagrinėjimas Lietuvos teisme iš dalies pažeidė 2004 m. kovo 24 d. akcininkų sutarties arbitražo susitarimą; nurodė atsakovui atsisakyti 2011 m. gruodžio 9 d. patikslinto ieškinio 1.1, 1.3 ir 1.4 punktuose išdėstytų reikalavimų (t. y. įpareigoti AB „Lietuvos dujos“ pradėti sąžiningas derybas su OAO „Gazprom“ dėl sąžiningos ir teisingos gamtinių dujų įsigijimo kainos, gamtinių dujų teikimo tranzito paslaugos teikimo sąlygų bei šias suderėtas sąlygas pateikti tvirtinti AB „Lietuvos dujos“ valdybai) bei apriboti savo reikalavimą, nurodytą patikslinto ieškinio 1.6 punkte (t. y. taikyti kitas Lietuvos Respublikos CK 2.131 straipsnio 1 dalyje nurodytas poveikio priemones), priemonėmis, kurios nepažeistų 2004 m. kovo 24 d. akcininkų sutartyje nustatytų teisių ir pareigų ir kurių atsakovas negalėtų reikalauti arbitražo teisme, sušauktame pagal akcininkų sutarties arbitražinę išlygą; atmetė ieškinį dėl nuostolių atlyginimo; paskirstė arbitražo išlaidas apmokėti šalims lygiomis dalimis; nutarė, kad kiekviena šalis apmokės savo teises išlaidas.

Pareiškėjas OAO „Gazprom“ kreipėsi į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Švedijos Karalystės Stokholmo Prekybos Rūmų Arbitražo Instituto 2012 m. liepos 31 d. sprendimą. Lietuvos apeliacinis teismas, kuris pagal CPK 811 straipsnio 1 dalį yra kompetentingas nagrinėti tokį prašymą, 2012 m. gruodžio 17 d. nutartimi netenkino OAO „Gazprom“ prašymo. Pastarąją teismo nutartį OAO „Gazprom“ kasaciniu skundu skundžia Lietuvos Aukščiausiajame Teismui.

Teisės klausimai, kuriems išspręsti būtinas ESTT prejudicinis sprendimas

Arbitražo sprendimų pripažinimą ir leidimo vykdyti tvarką nustato 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (toliau – Niujorko konvencija), kuri Lietuvos Respublikai įsigaliojo 1995 m. birželio 12 d. Apskritai sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimą ir vykdymą reglamentuoja Briuselis I reglamentas, kuris, pagal 1 straipsnio 2 dalies d punktą yra netaikomas arbitražui. Taigi pripažįstant ir leidžiant vykdyti užsienio arbitražų priimtus sprendimus, šis pripažinimas vykdomas pagal Niujorko konvencijos nuostatas, kai prašomas pripažinti užsienio arbitražo sprendimas tenkina Niujorko konvencijos nuostatas.

Iš ES teisės viršenybės principo išplaukia, kad nacionaliniai teismai privalo užtikrinti visišką ES reglamentų nuostatų veikimą ir atsisakyti taikyti visas jam prieštaraujančias nacionalinės teisės normas, iš principo įskaitant ir tarptautiniuose susitarimuose, kurie įpareigoja atitinkamą valstybę narę, įtvirtintas taisykles². Taigi pirmiausia Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas šią bylą, privalo užtikrinti visišką ES teisės viršenybę, taip pat ir šioje byloje aktualaus Briuselis I reglamento viršenybę nacionalinėje teisėje. Kadangi arbitražo sprendimų pripažinimą ir vykdymą reglamentuoja Niujorko konvencija, kurios dalyve yra Lietuva ir visos ES valstybės narės, tačiau ES nėra šios konvencijos dalyvė, svarbus ES teisės viršenybės principo veikimo užtikrinimas, kai konkrečią sritį reglamentuoja tarptautinė konvencija.

ESTT savo jurisprudencijoje nėra pasisakęs dėl Niujorko konvencijos ir Briuselis I reglamento santykio. Šio reglamento 71 straipsnis apibrėžia jo ir konvencijų santykį:

„71 straipsnis

1. Šis reglamentas nedaro poveikio jokioms konvencijoms, kuriose dalyvauja valstybės narės ir kurios konkrečiose bylose reglamentuoja jurisdikciją arba teismo sprendimų pripažinimą ir vykdymą.

2. Siekiant vienodai aiškinti šio straipsnio 1 dalį, ji turi būti taikoma taip:

a) pagal šį reglamentą valstybės narės, kuri dalyvauja konvencijoje dėl konkrečios bylos, teismui nedraudžiama prisiimti jurisdikcijos pagal minėtą konvenciją, netgi jei atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, kuri toje konvencijoje nedalyvauja. Bet kuriuo atveju, teismas, nagrinėjantis ieškininį pareiškimą, taiko šio reglamento 26 straipsnį;

b) konvencijoje dėl konkrečios bylos numatytą jurisdikciją valstybėje narėje vykdančio teismo priimti sprendimai kitose valstybėse narėse pripažįstami ir vykdomi pagal šį reglamentą.

Turi būti taikomos konvencijoje dėl konkrečios bylos, kurioje dalyvauja kilmės valstybė narė ir valstybė narė, į kurią kreipiamasi, nustatytos teismo sprendimų pripažinimo arba vykdymo sąlygos. Bet kuriuo atveju gali būti taikomos šio reglamento nuostatos, kurios yra susijusios su teismo sprendimų pripažinimo arba vykdymo tvarka“.

Aiškindamas šio straipsnio turinį, ESTT yra nurodęs, kad teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo klausimų atveju svarbūs yra Briuselis I reglamente nustatyti laisvo sprendimų judėjimo ir tarpusavio pasitikėjimo vykdančias teisingumą principai (*favor executionis*)³. Teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo Sąjungoje taisyklės, įtvirtintas Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnyje nurodytose specialiose konvencijose, galima taikyti tik tiek, kiek laikomasi minėtų principų⁴. Taigi, remiantis tokia ESTT jurisprudencija nacionaliniam teismui, siekiant užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą, turėtų būti galima nesiremti Niujorko konvencijos nuostatomis dėl arbitražo teismo sprendimo pripažinimo, jei jų taikymas pažeistų ES teisės viršenybės principą.

² ESTT praktika šiuo klausimu yra gausi, tačiau pirmą kartą įtvirtinta 1978 m. kovo 9 d. sprendime *Simmenthal* (106/77, Rink. p. 629, 21 punktas).

³ 2006 m. gruodžio 14 d. ESTT sprendimas, priimtas byloje *ASML, C-283/05*, Rink. p. I-12041, 23 punktas; 2009 m. vasario 10 d. sprendimas, priimtas byloje *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali, C-185/07*, Rink. p. I-663, 24 punktas ir 2009 m. balandžio 28 d. sprendimas, priimtas byloje *Apostolides, C-420/07*, Rink. p. I-0000, 73 punktas.

⁴ 2010 m. vasario 9 d. ESTT sprendimas, priimtas byloje *Allianz SpA v. West Tankers Inc.*, bylos Nr. C-185/07, Rink. p. I-00663, 2009, 54 punktas.

Be to, ESTT praktikoje pripažinta, kad valstybių narių su trečiomis valstybėmis sudarytos konvencijos santykiuose su kitomis valstybėmis narėmis negali būti taikomos pažeidžiant Sąjungos teisės tikslus⁵.

Kita vertus, Niujorko konvencija yra plačiai taikoma tarptautinės teisės konvencija, kurios narės yra 149 valstybės⁶. Visos ES valstybės narės yra šios konvencijos dalyvės. Dėl to svarstytina, ar tokia konvencija, kuri reglamentuoja santykius toje srityje, kurioje ir ES turi kompetenciją priimti teisės aktus (t. y. bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose srityje), tačiau jų nepriima būtent dėl to, kad egzistuoja kitas tarptautinės teisės instrumentas, kurį ES laiko efektyviu, nėra tokios svarbos instrumentas, kurio santykis su ES teise turėtų būti specialus.

Teisėjų kolegijos vertinimu, tikslinga išsiaiškinti, koks yra Niujorko konvencijos ir ES teisės santykis tam, kad būtų galima tinkamai išnagrinėti šią bylą ir užsitikrinti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas ir taikydamas teisę, nepažeis savo kaip nacionalinio teismo pareigos užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą, taip puoselėdamas ES teisės viršenybės principą.

Arbitražo institutas 2012 m. liepos 31 d. sprendimu: konstatavo, kad Arbitražo instituto byloje atsakovo Lietuvos Respublikos Energetikos ministerijos, veikiančios Lietuvos Respublikos vardu, inicijuotas teisminis ieškinio nagrinėjimas Lietuvos teisme iš dalies pažeidė 2004 m. kovo 24 d. akcininkų sutarties arbitražo susitarimą; nurodė atsakovui atsakyti 2011 m. gruodžio 9 d. patikslinto ieškinio 1.1, 1.3 ir 1.4 punktuose išdėstytų reikalavimų (t. y. įpareigoti AB „Lietuvos dujos“ pradėti sąžiningas derybas su OAO „Gazprom“ dėl sąžiningos ir teisingos gamtinių dujų įsigijimo kainos, gamtinių dujų teikimo tranzito paslaugos teikimo sąlygų bei šias suderėtas sąlygas pateikti tvirtinti AB „Lietuvos dujos“ valdybai, kt.) bei apriboti savo reikalavimą, nurodytą patikslinto ieškinio 1.6 punkte (t. y. taikyti kitas Lietuvos Respublikos CK 2.131 straipsnio 1 dalyje nurodytas poveikio priemones), priemonėmis, kurios nepažeistų 2004 m. kovo 24 d. akcininkų sutartyje nustatytų teisių ir pareigų ir kurių atsakovas negalėtų reikalauti arbitražo teisme, sušauktame pagal akcininkų sutarties arbitražinę išlygą.

Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje svarbu išsiaiškinti, koks yra prašomo pripažinti arbitražo sprendimo pobūdis. Svarbu išsiaiškinti, ar toks arbitražo sprendimas, kurį prašoma pripažinti nagrinėjamoje byloje, galėtų būti pripažįstamas *antisuit injunction*.

Nors prašomu pripažinti sprendimu arbitražas tam tikrus įpareigojimus nustatė bylos šaliai – ieškovui (Lietuvos Respublikai, atstovaujamai Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos) Lietuvos teisme nagrinėjamoje byloje – kaip nurodoma teisinėje literatūroje⁷, *antisuit injunction* yra išduodamas teismo ir uždraudžia šaliai, bet ne teismui pradėti ar tęsti teismo procesą užsienio valstybėje ar paralelinį procesą toje pačioje jurisdikcijoje. Tam, kad *antisuit injunction* būtų efektyvi, bendrosios teisės valstybėse šaliai, nepaisančiai *antisuit injunction* reikalavimų, gali būti skiriamos baudos ar net areštas⁸. Nors *antisuit injunction* turi teisę išduoti teismas, tačiau ir arbitražo teismai priima sprendimus, kurie savo pobūdžiu atitinka *antisuit injunction* apibrėžtį. Literatūroje⁹ nurodoma, kad klausimas, ar arbitražo teismai gali priimti tokius procesinius sprendimus, turi būti sprendžiamas vertinant arbitražo jurisdikcijos ir jo įgaliojimų klausimą¹⁰. Cituojamas autorius nurodo, kad arbitrai, kaip privatūs asmenys, neatstovauja valstybės interesams, todėl sprenddami dėl teisėjo jurisdikcijos nagrinėti bylą nepažeidžia valstybės

⁵ 1988 m. rugsėjo 22 d. sprendimas, priimtas byloje *Deserbais*, 286/86, Rink. p. 4907, 18 punktas, 1995 m. balandžio 6 d. sprendimas, priimtas byloje *RTE ir ITP prieš Komisiją*, C-241/91 P ir C-242/91 P, Rink. p. I-743, 84 punktas ir 2009 m. spalio 22 d. sprendimas, priimtas byloje *Bogiatzi*, C-301/08, Rink. p. I-0000, 19 punktas.

⁶ Žr. http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html.

⁷ Grace Gunah Kim, *After the ECJ's West Tankers: the clash of civilizations on the issue of an anti-suit injunction*, 12 *Cardozo J. Conflict Resol.* 573 2010-2011, psl. 575.

⁸ Grace Gunah Kim, *After the ECJ's West Tankers: the clash of civilizations on the issue of an anti-suit injunction*, 12 *Cardozo J. Conflict Resol.* 573 2010-2011, psl. 576.

⁹ Laurent Levy, *Anti – Suit Injunctions issued by arbitrators*, IAI International Arbitration Series No. 2, *Anti – Suit Injunctions in International Arbitration*, 115 – 129 psl., 2005.

¹⁰ Laurent Levy, *Anti – Suit Injunctions issued by arbitrators*, IAI International Arbitration Series No. 2, *Anti – Suit Injunctions in International Arbitration*, 115 – 129 psl., 2005.

suverenumo. Be to, arbitrai neturi užtikrinti, kad jų sprendimas atitiks Lugano ar Briuselio konvencijas. Tarptautinio komercinio arbitražo srityje egzistuoja fundamentalus koncepcinis pasidalijimas dėl *antisuit injunction* vertinimo tarp bendrosios teisės ir kontinentinės teisės valstybių¹¹.

Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamas arbitražo 2012 m. liepos 31 d. sprendimas savo pobūdžiu atitinka pirmiau nurodytus *antisuit injunction* požymius. ESTT savo praktikoje yra pasisakęs dėl *antisuit injunction* pripažinimo pagal Briuselis I reglamentą, tačiau tokios situacijos, kokia yra nagrinėjamoje byloje, ir tokio pobūdžio problemos, kokia yra sprendžiama nagrinėjamoje byloje, ESTT dar nėra sprendęs. Ypatybė yra ta, kad *antisuit injunction* priėmė arbitražo teismas, ir ši *antisuit injunction* yra prašoma pripažinti pagal Niujorko konvencijos nuostatas, tačiau toks pripažinimas galbūt galėtų pažeisti ES teisės veiksmingumą, nes nebūtų galima užtikrinti visiško Briuselis I reglamento nuostatų veikimo.

Antisuit injunction ir arbitražo santykių ESTT nagrinėjo dviejose bylose. Savo sprendime, priimtame *Marc Rich* byloje¹², aiškindamas Briuselio konvencijos nuostatas, nurodė, kad į šios konvencijos taikymo sritį nepatenka Anglijos teismo sprendimas dėl arbitrų paskyrimo, nes toks sprendimas susijęs tik su arbitražu.

Kitoje byloje *Allianz SpA v. West Tankers Inc*¹³ (bylos Nr. C-185/07) ESTT pasisakė dėl to, ar Briuselis I reglamentas gali būti taikomas *antisuit injunction*, kuriuo teismas asmeniui draudžia pradėti arba tęsti procesą kitos valstybės narės teisme remiantis tuo, kad toks procesas pažeidžia arbitražinį susitarimą, nors pagal Briuselis I reglamento 1 straipsnio 2 dalies d punktą arbitražas nepatenka į reglamento taikymo sritį. ESTT nurodė, kad toje byloje vykęs procesas, nors nepatenka į Briuselis I taikymo sritį, jis vis dėlto gali neigiamai paveikti šio reglamento veiksmingumą, t. y. trukdyti įgyvendinti kolizinių normų dėl jurisdikcijos civilinėje ir komercinėje srityje suvienodinimo bei laisvo sprendimų judėjimo šioje srityje tikslus. Taip visų pirma yra tuo atveju, kai toks procesas trukdo kitos valstybės narės teismui įgyvendinti savo jurisdikciją pagal Briuselis I reglamentą. ESTT konstatavo, kad tai, jog valstybės narės teismui, kuris paprastai kompetentingas spręsti ginčą pagal Briuselis I 5 straipsnio 3 punktą, nustatant *anti-suit injunction* sudaroma kliūtis, remiantis šio reglamento 1 straipsnio 2 dalies d punktu, nuspręsti, ar minėtas reglamentas taikytinas ginčui, kuris jam pateiktas spręsti, neišvengiamai reiškia, kad iš šio teismo atimama teisė priimti sprendimą dėl savo jurisdikcijos pagal Briuselis I.

ESTT savo praktikoje yra nurodęs, kad, išskyrus kelias ribotas išimtis, kurios negali būti taikomos pagrindinei bylai, Briuselis I reglamentas neleidžia vienos valstybės narės teismui atlikti kitos valstybės narės teismo jurisdikcijos kontrolės (1991 m. birželio 27 d. Sprendimo *Overseas Union Insurance ir kt.*, C-351/89, Rink. p. 3317, 24 punktas ir minėto sprendimo *Turner* 26 punktas).

Teisėjų kolegijos vertinimu, ESTT praktikoje aiškiai nurodyta, kad valstybės narės teismo priimta *antisuit injunction*, t. y. nustatytas įpareigojimas, kuriuo asmeniui draudžiama pradėti arba tęsti procesą kitos valstybės narės teisme remiantis tuo, kad toks procesas pažeidžia arbitražinį susitarimą, prieštarauja Briuselis I reglamento nuostatoms. Taigi, remiantis tokia ESTT praktika, valstybės narės teismas turėtų nepripažinti tokio kitos valstybės narės teismo sprendimo, kaip prieštaraujančio Briuselis I reglamento tikslui ir ES teisės efektyviam veikimui. Dėl to, jeigu teismui lygiavertis ginčų sprendimo būdas yra arbitražas, jo priimtiems sprendimams, kurie apriboja šalies teisę reikšti tam tikrus reikalavimus valstybės narės teisme arba uždraudžia proceso šaliai kreiptis į teismą valstybės narės teisme, nes, arbitražo teismo manymu, ginčas nagrinėtinas arbitraže, turi būti taikomas toks pat reglamentavimas. Priešingas aiškinimas reikštų, kad ginčų

¹¹ Grace Gunah Kim, After the ECJ's West Tankers: the clash of civilizations on the issue of an anti-suit injunction, 12 Cardozo J. Conflict Resol, 573 2010-2011, psl. 576.

¹² 1991 m. liepos 25 d. ESTT sprendimas, priimtas byloje *Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA*, bylos Nr. C-190/89, Rink. P. I-03855, 1991.

¹³ 2010 m. vasario 9 d. ESTT sprendimas, priimtas byloje *Allianz SpA v. West Tankers Inc*, bylos Nr. C-185/07, Rink. p. I-00663, 2009.

sprendimas arbitraže įgytų privalumą prieš ginčų sprendimą nacionaliniuose teismuose, nes *antisuit injunctions*, išduotos teismų, negali būti pripažįstamos pagal Briuselis I reglamento taisykles, o arbitražo teismų išduotos *antisuit injunctions* galėtų apriboti nacionalinių teismų teisę spręsti dėl savo kompetencijos nagrinėti konkrečią bylą.

Teisėjų kolegijos nuomone, įvertinus nagrinėjamos bylos faktinę situaciją ir egzistuojančią ESTT jurisprudenciją, būtina, kad ESTT atsakytų į klausimus:

1. Ar tokiu atveju, kai *antisuit injunction* priima arbitražo teismas ir ja uždraudžia šaliai kreiptis su tam tikrais reikalavimais į valstybės narės teismą, kuris pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles yra kompetentingas nagrinėti civilinę bylą iš esmės, valstybės narės teismas turi teisę atsisakyti pripažinti tokį arbitražo teismo sprendimą, nes juo apribojama teismo teisė pačiam nustatyti, ar jis kompetentingas nagrinėti bylą pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tas pats galioja ir tuo atveju, kai arbitražo teismo priimta *antisuit injunction* nurodo proceso šaliai apriboti savo reikalavimus tokioje byloje, kuri nagrinėjama kitoje valstybėje narėje ir tos valstybės narės teismas pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles turi jurisdikciją nagrinėti tą bylą?

Nagrinėjamoje byloje taip pat kilo klausimas dėl nacionalinio teismo, nagrinėjančio civilinę bylą, kuri Briuselis I reglamento prasme priskirtina civilinių bylų kategorijai, teisės priimti sprendimus apribojimo arbitražo teismo priimama *antisuit injunction* ir tokių teismo sprendimų pripažinimo pagal Briuselis I reglamentą galimybės.

Kaip nurodyta pirmiau, Lietuvos Respublikos teismuose jau yra nagrinėjama civilinė byla dėl klausimo esmės, t. y. jau yra pradėtas juridinio asmens AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimas. Nurodyta byla šiuo metu taip pat yra pasiekusi Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą.

Minėta, kad pagal nacionalinę teisę juridinio asmens veiklos tyrimą reglamentuoja Civilinio kodekso Antrosios knygos II dalies X skyriaus „Juridinio asmens veiklos tyrimas“ 2.124–2.131 straipsniai (1 priedas). Pagal nacionalinę teisę klausimas dėl juridinio asmens tyrimo pradėjimo nearbitruotinas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *N. v. K. ir kt. v. UAB „Luksora“ ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-353/2012; 2012 m. lapkričio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. Z. v. Amplico Life Pierwsze Amerykansko–Polskie Towarzystwo Ubezpiezen Na Zycie i Reasekuraciji Spolka Akcyjna*, bylos Nr. 3K-3-470/2012) (2 priedas). Be to, pagal nacionalinę teisę teismas *ex officio*, savo iniciatyva sprendžia, kokios priemonės gali būti taikomos juridiniam asmeniui. Tai nurodyta galiojančioje nacionalinėje teisėje. Civilinio kodekso 2.124 straipsnyje nustatyta, kad „Šio kodekso 2.125 straipsnyje išvardyti asmenys turi teisę prašyti teismo paskirti ekspertus, kurie ištirtų, ar juridinis asmuo, juridinio asmens valdymo organai ar jų nariai veikė tinkamai ir, jei nustatoma netinkama veikla, taikyti priemones, nurodytas šio kodekso 2.131 straipsnyje“. Taigi, asmenys, kurie turi teisę kreiptis į teismą dėl ekspertų paskyrimo, turi teisę prašyti teismo taikyti įstatyme nustatytas priemones, tačiau teismo toks prašymas neįpareigoja, t. y. teismas neprivalo apsiriboti tokių priemonių, kurias taikyti prašo į teismą besikreipiantis asmuo, taikymu. Be to, teismui nėra privaloma taikyti tas priemones, kurias taikyti rekomenduoja ekspertai savo išvadoje – Civilinio kodekso 2.127 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Teismas gali paskirti ekspertais bet kuriuos nepriklausomus asmenis, turinčius reikiamą kvalifikaciją atlikti juridinio asmens veiklos tyrimą ir pateikti rašytinę ataskaitą dėl netinkamos veiklos bei parengti rekomendacijas dėl priemonių, nurodytų šio kodekso 2.131 straipsnyje, taikymo“. Civilinio kodekso 2.131 straipsnyje nustatyta:

„2.131 straipsnis. Teismo taikomos priemonės

1. Jeigu ekspertų ataskaitoje nurodyta, kad juridinio asmens (juridinio asmens valdymo organų ar jų narių) veikla yra netinkama, ir teismas tam pritaria, išklauses šalių ir šio kodekso

2.130 straipsnyje nurodytų valstybės institucijų nuomones, teismas gali taikyti vieną iš šių priemonių:

- 1) panaikinti juridinio asmens organų sprendimus;
  - 2) laikinai sustabdyti juridinio asmens valdymo organų narių įgaliojimus ar pašalinti asmenį iš valdymo organų narių;
  - 3) paskirti laikinus juridinio asmens valdymo organų narius;
  - 4) leisti nevykdyti tam tikrų steigimo dokumentų nuostatų;
  - 5) įpareigoti pakeisti tam tikras steigimo dokumentų nuostatas;
  - 6) laikinai perduoti juridinio asmens organo nario balsavimo teisę kitam asmeniui;
  - 7) įpareigoti juridinį asmenį atlikti tam tikrus veiksmus ar jų neatlikti;
  - 8) likviduoti juridinį asmenį ir paskirti likvidatorių.
2. Teismas, paskyręs valdymo organo narį, gali nustatyti jo atlyginimą.
3. Sprendimas likviduoti juridinį asmenį negali būti priimtas, jeigu tai prieštarautų kitų juridinio asmens dalyvių ar darbuotojų interesams arba viešam interesui. Sprendimas panaikinti juridinio asmens organų sprendimus negali būti priimtas, jei yra pasibaigęs šio kodekso ar kitų įstatymų nustatytas ieškinio senaties terminas.
4. Apie priimtą sprendimą ir jo įsigaliojimą teismas turi nedelsdamas pranešti juridinių asmenų registruui. Šiuo atveju netaikoma šio kodekso 2.66 straipsnio 5 dalis“.

Kadangi juridinio asmens AB „Lietuvos dujos“ veiklos tyrimas yra vykdomas, Lietuvos teismai, esant pagrindui, *ex officio* taikys poveikio priemones, numatytas CK 2.131 straipsnio 1 dalyje, nepriklausomai nuo to, ar bylos šalys prašys taikyti tokias priemones ar dėl jų taikymo prieštaraus.

ESTT praktikoje yra pasisakyta dėl *antisuit injunction*, kurias išduoda valstybės narės teismas ir kuriomis ribojama proceso šalies teisė kreiptis į teismą, kuris pagal Briuselis I reglamente įtvirtintas taisykles turėtų jurisdikciją tokią bylą nagrinėti. Nagrinėjamoje byloje yra situacija, kai arbitražo teismas priėmė *antisuit injunction* ir ja apribojo Lietuvos Respublikos, atstovaujamos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, teisę kreiptis į tą teismą, ginant savo teises valstybės narės teisme, kuris pagal Briuselio I reglamento 6 straipsnio 2 dalį *mutatis mutandis* turi jurisdikciją nagrinėti tokią civilinę bylą. Teisėjų kolegijos vertinimu, tokia *antisuit injunction*, kokia yra priimta nagrinėjamoje byloje, apriboja nacionalinio – Lietuvos – teismo teisę spręsti dėl savo jurisdikcijos civilinėje byloje, nes nacionaliniam teismui yra nurodoma, kokius sprendimus jis gali priimti. Kadangi byla dėl juridinio asmens veiklos tyrimo yra civilinė byla, tai tokiu arbitražo teismo sprendimu apskritai apribojama nacionalinio teismo kompetencija priimti sprendimą, kuris patenka į Briuselis I reglamentavimo sritį.

Teisėjų kolegijos vertinimu, sprendimui nagrinėjamoje byloje priimti būtina, kad ESTT atsakytų į klausimą:

3. Ar nacionalinis teismas, siekdamas užtikrinti ES teisės viršenybę ir visišką Briuselis I reglamento veiksmingumą, gali atsisakyti pripažinti arbitražo teismo sprendimą, jei toks arbitražo teismo sprendimas apriboja nacionalinio teismo teisę spręsti dėl savo jurisdikcijos ir įgaliojimų tokioje byloje, kuri patenka į Briuselis I reglamento jurisdikciją?

Apibendrinus išdėstytas faktines aplinkybes, galiojančią ES valstybės narės pareigą užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą, taip pat įvertinus, kad tokia pareiga saisto visus ES valstybių narių teismus, bei tai, jog specifinės nagrinėjamos bylos aplinkybės nacionaliniam teismui neleidžia kilusių klausimų išspręsti savarankiškai taikant *acte clair* doktriną, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kaip teismas, kurio priimtas sprendimas nagrinėjamoje byloje pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 362 straipsnis), kreipiasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą ir prašo priimti prejudicinį sprendimą pirmiau pateiktais klausimais.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 5 dalimi, 163 straipsnio 9 punktu, 356 straipsnio 5 dalimi,

n u t a r i a :

Kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais klausimais:

1. Ar tokiu atveju, kai *antisuit injunction* priima arbitražo teismas, ir ja uždraudžia šaliai kreiptis su tam tikrais reikalavimais į valstybės narės teismą, kuris pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles yra kompetentingas nagrinėti civilinę bylą iš esmės, valstybės narės teismas turi teisę atsisakyti pripažinti tokį arbitražo teismo sprendimą, nes juo apribojama teismo teisė pačiam nustatyti, ar jis kompetentingas nagrinėti bylą pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tas pats galioja ir tuo atveju, kai arbitražo teismo priimta *antisuit injunction* nurodo proceso šaliai apriboti savo reikalavimus tokioje byloje, kuri nagrinėjama kitoje valstybėje narėje ir tos valstybės narės teismas pagal Briuselis I reglamento jurisdikcijos taisykles turi jurisdikciją nagrinėti tą bylą?
3. Ar nacionalinis teismas, siekdamas užtikrinti ES teisės viršenybę ir visišką reglamento Briuselis I reglamento veiksmingumą, gali atsisakyti pripažinti arbitražo teismo sprendimą, jei toks arbitražo teismo sprendimas apriboja nacionalinio teismo teisę spręsti dėl savo jurisdikcijos ir įgaliojimų tokioje byloje, kuri patenka į Briuselis I reglamento jurisdikciją?

Sustabdyti civilinės bylos nagrinėjimą iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo gavimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Virgilijus Grabinskas

Sigitas Gurevičius

Rimvydas Norkus

Antanas Simniškis

Janina Stripeikienė

Dalia Vasarienė